

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**О Н О В Л Е Н Н Я З М І С Т У , Ф О Р М Т А
М Е Т О Д І В Н А В Ч А Н Н Я І В И Х О В А Н Н Я
В З А К Л А Д А Х О С В І Т И**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 8 (51)

Заснований в 1996 році

Рівне – 2014

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць.

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 8 (51). — Рівне: РДГУ, 2014. — 181 с.

Збірник наукових праць містить статті Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми сучасної дидактики в контексті вимог інформаційного суспільства», проведеної в Рівненському державному гуманітарному університеті 17-18 жовтня 2013 р., з загальноосвітніх проблем навчання, компетентнісного підходу, розвитку творчого потенціалу особистості, використання сучасних інформаційних засобів на уроках в загальноосвітніх навчальних закладах.

Матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних працівників, викладачів та студентів вищих, професійно-технічних і загальноосвітніх навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Пальчевський Степан Сергійович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний редактор) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Безкорвайна Ольга Володимирівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Воробійов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Малафійк Іван Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Петренко Оксана Борисівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Руденко Володимир Миколайович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський інститут слов'язнознавства Київського славістичного університету);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 7 від 28.02.2014 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додатки до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8 і від 30.03.2011 р. № 1 – 05/3).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 09 — 10.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2014

чинниками суспільного життя краю [14]. Про педагогічну та культурно-освітню діяльність Ю. Романчука згадують В. Пашук, Г. Білавич, Б. Савчука та ін.

Серед історико-педагогічних студій, в яких фрагментарно охарактеризовано педагогічну діяльність Ю. Романчука, виділимо дослідження Б. Ступарика [15], яке присвячене історії розвитку шкільництва в Галичині. Проте, незважаючи на заслуги відомого політика у розбудові мережі україномовних середніх закладів освіти, відстоюванні національних інтересів у Галицькому сеймі та Державній Раді Австро-Угорщини, в окреслених розвідках відомостей, які відображали б ці процеси, надзвичайно мало.

Висновки. Таким чином, проведений історіографічний огляд виявив двояку тенденцію. З одного боку, на відміну від інших відомих громадсько-політичних та культурно-освітніх діячів другої половини XIX – першої половини XX ст. Ю. Романчуку присвячено чимало досліджень українських та зарубіжних вчених. З іншого боку, переважна більшість із них стосуються громадсько-політичної роботи відомого політика. Серед першопрохідців, які намагалися заповнити білі плями педагогічної, просвітнянської, видавничої праці Ю. Романчука – його сучасники, які, подекуди, не змогли уникнути суб'єктивності. Натомість польські дослідники, як і радянські науковці намагалися замовчувати або ж подавати у негативному світлі національно-культурний рух українців.

ЛІТЕРАТУРА

1. Франко І. Нарис історії українсько-руської літератури / І. Франко // Іван Франко. Зібрання творів у п'ятдесяти томах. – Т. 34. – С. 331-334.
2. Франко І. Деякі про польсько-українські відносини. Відповідь п. Т. Романовичу на статтю «Хатні справи українців» / І. Франко // Іван Франко. Зібрання творів у п'ятдесяти томах. – Т. 46. – Ч. II. – С. 262-263.
3. Діло. – 1883. – № 9/10. – С. 1-2.
4. Barycz H. Rozwój historii oświaty, wychowania i kultury w Polsce. – Kraków, 1949. – S.16.
5. Szulakiewicz W. Historia oświaty i wychowania w Polsce (1918–1939). – Toruń, 2000. – S.18.
6. Федорович І. Українські школи в Галичині в світлі законів і практики / І. Федорович. – Львів, 1929. – 94 с.
7. Сохоцький І. Юліан Романчук / І. Сохоцький // Історичні постаті Галичини XIX-XX ст. – Нью-Йорк-Париж-Сідней-Торонто, 1961. – С. 91-117.
8. Дейчаківський І. Юліан Романчук / І. Дейчаківський. – Івано-Франківськ, 1998. – 71 с.
9. Дейчаківський І. Юліан Романчук – педагог, громадський діяч, політик / І. Дейчаківський. – Івано-Франківськ, 2011. – С.46.
10. Качкан В. Освітнянсько-просвітницька та культурологічна діяльність Юліана Романчука / В. Качкан // Українство: національно-духовні виміри. – Івано-Франківськ, 2005. – 105 с.
11. Пилипишин О. Формування Юліана Романчука як особистості, культурно-просвітнього та громадсько-політичного діяча у 60-80-х роках XIX ст. / О. Пилипишин // Філософські студії. – 2009. – №5. – С.35.
12. Чорновол І. Юліан Романчук – сеніор української політики / І. Чорновол // І. – 2004. – С. 112.
13. Булачек В. Просвітня діяльність Юліана Романчука / В. Булачек // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Львів, 2010. – Вип.19. – С. 386.
14. Винник Н. Українські громадські організації в суспільно-політичному житті Галичини кінця XIX – початку XX ст.: історіографія проблеми / Н. Винник // Наукові виклади. – 2007. – № 4. – С.19.
15. Ступарик Б. Шкільництво Галичини (1772-1939) / Б. Ступарик. – Івано-Франківськ, 1994. – 144 с.

О.М. СОВГАР. ЛИЧНОСТЬ Ю. РОМАНЧУКА В ИСТОРИКО-ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ТРУДАХ

Резюме. В статье рассматриваются историко-педагогические труды, посвященные исследованию просветительской и образовательно-педагогической деятельности Юлиана Романчука.

Ключевые слова: Юлиан Романчук, просветительская деятельность, образовательно-педагогическая деятельность, научные исследования.

O.M. SOVHAR. FIGURE OF YULIAN ROMANCHUK IN HISTORICAL AND PEDAGOGICAL WRITINGS

The summary. The article examines historical and pedagogical writings dedicated to analysis of educational and pedagogical activity of Yulian Romanchuk.

Key words: Yulian Romanchuk, educational and pedagogical activity, research.

Одержано редакцією 10.01.2014 р.

УДК: 373.3.016:51(07)

О.П. ПРИЙМАК

ФОРМУВАННЯ ЗАГАЛЬНОНАВЧАЛЬНИХ УМІНЬ ТА НАВИЧОК У ПЕРШОКЛАСНИКІВ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ

Резюме. У статті розглядаються шляхи формування навчально-організаційних, загально мовленнєвих, загально пізнавальних, контрольньо-оцінних умінь і навичок у шестирічних першокласників у процесі засвоєння ними математики.

Ключові слова: уміння вчитися, загальнонавчальні уміння та навички, навчально-організаційні уміння та навички, загальномовленнєві уміння та навички, загальнопізнавальні уміння та навички, контрольньо-оцінні уміння та навички.

Постановка проблеми. Державні нормативні документи (Державний стандарт початкової загальної освіти, навчальні програми) для загальноосвітніх навчальних закладів із навчанням українською мовою. 1-4 класи) ґрунтуються на засадах особистісно-орієнтованого і компетентнісного підходів. Мета освітньої галузі «математика», яка визначена у цих документах, полягає «у формуванні в учня математичної і ключових компетентностей, необхідних для його самореалізації у швидкозмінному світі. [3, 9].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні і практичні питання реалізації математичних компетенцій досліджували вчені М. Зуєва, Н. Листопад, О. Онопрієнко, А. Тихоненко, Ю. Трофименко та ін. Зокрема, О. Онопрієнко означила сутність, структуру і функції предметної математичної компетентності як дидактичної категорії, показала перспективу її наукового та методичного розроблення.

Теорію ключових компетентностей, до складу яких входять: вміння вчитися, громадянська, загальнокультурна, інформаційно-комунікативна, здоров'язбережувальна, соціальна обґрунтували вчені М. Алексєєв, І. Зимня, Н. Листопад, А. Маркова, О. Онопрієнко, О. Савченко, І. Сергєєв, В. Серіков та ін. Серед ключових компетентностей основною є вміння вчитися. Ця компетентність набуває пріоритетного значення у початковій школі, зокрема у першому класі, оскільки навчальна діяльність стає для першокласників провідною.

Ю.К. Бабанський називає «оволодіння сукупністю основних загально навчальних умінь та навичок умінням вчитися» [1, 327]. Виходячи з того, що навчальна діяльність складається з таких основних структурних елементів як: планування завдань і способів діяльності, мотивації, організації дій, самоконтролю, він виділяє такі уміння та навички навчальної праці: навчально-організаційні, навчально-інформаційні, навчально-інтелектуальні.

О.Я. Савченко класифікує загальнонавчальні уміння та навички на навчально-організаційні, загальнонавчальні, загальнопізнавальні, контрольні-оцінні. У вступній частині до навчальних програм вона підкреслює, що уміння вчитися як складова частина ключових компетентностей функціонує у системі міжпредметних зв'язків і формується безперервно протягом усього періоду початкового навчання відповідно до можливостей програмового матеріалу з різних предметів та обов'язкового врахування попереднього рівня оволодіння ним [8, 6].

У статті [5] ми розглянули шляхи формування уміння вчитися на уроках математики у початковій школі, спиралися на класифікацію загально навчальних умінь та навичок, запропонованих О.Я. Савченко.

Формування цілей статті. *Мета нашої роботи* – розкрити сутність основної складової частини ключових компетентностей і показати шляхи її формування у процесі навчання математики у 1 класі. Для розгляду даного завдання ми проаналізували роботи вітчизняних і зарубіжних науковців і визначили важливі теоретичні положення для нашої теми.

Виклад основного матеріалу дослідження. Шестирічний першокласник часто приходиться до школи з великим бажанням учитися, але не завжди вміє це робити. Від сформованості загальнонавчальних умінь та навичок буде залежати успіх навчання школяра. Якщо не навчити учнів раціональним способам організації навчання, не сформувати уміння висловлюватись, працювати з текстовою інформацією, уміння спостерігати, розмірковувати, запам'ятовувати, не сприяти засвоєнню учнями способів перевірки та самоперевірки, оцінювання здобутих результатів, то з перших кроків навчання у школі першокласники можуть зустрітись з труднощами, і в них поступово пропаде бажання вчитись.

Навчально-організаційні уміння та навички. Ми приймаємо твердження О.Я. Савченко, що до навчально-організаційних умінь та навичок належать такі уміння: організувати своє робоче місце, орієнтуватися в часі та берегти його, планувати свої дії, доводити роботу до кінця.

Оскільки у перший клас приходять діти шести років, досить емоційні, імпульсивної поведінки, то питання формування організованості таких першокласників досить актуальне.

Працюючи з роздавальним матеріалом, діти часто вголос висловлюють свої думки, стараються повідомити вчителя, що вони виконали завдання, чекають від нього похвали. Першокласниками можуть голосно сміятися, радіти, не звертати увагу на слова вчителя, які стосуються всього класу.

Як вважають психологи, така поведінка дітей повинна сприйматися «як об'єктивно існуючі психолого-педагогічні закономірності школярів шестирічного віку» [5, 5]. Тому не слід забороняти шестирічкам вільно поводитися, у спілкуванні з ними допустимим є демократичний стиль керівника.

Демократи-педагоги виявляють довіру і повагу до дітей, прагнуть зрозуміти і разом з тим стисло роз'яснити вимоги на уроці, причому їх повинно бути невелика кількість, заохочують правильну поведінку дитини.

Належну увагу потрібно приділити організації робочого місця учня. У кожного учня на уроці математики знаходяться на парті підручник, зошит, каса цифр і знаків, кольорові олівці, ручки, індивідуальний лічильний матеріал. Кожну дитину необхідно навчити правильно розміщувати все навчальне приладдя на парті до початку уроку, акуратно і швидко розкласти необхідне у потрібний момент уроку і так само швидко прибирати після виконання завдання. Наприклад, при вивченні нумерації чисел в межах 10 діти користувалися кружечками. Після закінчення роботи вчителька називає числа до 20, діти за цей час повинні скласти кружечки у конверт. Ця робота по формуванню і закріпленню навичок поводження з навчальним приладдям продовжується досить тривалий час.

Особливо детально потрібно продумати ознайомлення першокласників з підручником «Математика». При розгляді обкладинки з'ясувати, що зображено на ній. Вчитель повинен навчити учнів орієнтуватися у

підручнику, зокрема, знайти відповідну сторінку, вправу, малюнок, використовувати закладку, роз'яснити якими знаками позначаються завдання для роботи в зошиті, вправи з логічним навантаженням, колові приклади, додаткові завдання, загадки. Потрібно наголосити, що слова, речення, які виділені чорним жирним шрифтом, учні повинні прочитати декілька разів, щоб запам'ятати.

У різних дітей, які прийшли до школи без попередньої підготовки до навчання, організаційні уміння та навички формуються нерівномірно, тому учитель повинен бути терпеливим і наполегливим. Часто під час лічби учні використовують палички, при цьому створюється шум від стуку паличок, інколи діти рахують вголос. Досвідчені вчителі рекомендують не робити зауваження таким дітям, не вимагати тишини, а сказати, що правильно і добре робить той, хто рахує мовчки, не заважає іншим.

Орієнтування в часі є одним з організаційних умінь. Шестирічних першокласників привчають включатися в роботу відразу після вказівки вчителя, не роздивлятися у різні сторони, не перепитувати, працювати в однаковому темпі. Якщо учні, наприклад, знаходять суму чи різницю двох чисел в межах 10, то вчитель пояснює, що ці числа потрібно з'єднати знаком «+» чи «-», вказані обчислення записує на дошці, а всі учні виконують запис в зошиті, на це буде затрачено однаковий час. Потім один учень пояснює все, що робив учитель, після цього розглядаються приклади, які розв'язують окремі учні на дошці з поясненням, а учні за партами працюють в однаковому темпі.

Шестирічний школяр обов'язково прагне закінчити кожне завдання. Якщо він працює повільніше від інших, відстає, то це не викликає у нього занепокоєння, на заклик учителя працювати швидше, як правило, не реагує. Тому рекомендується інструктувати перед кожним завданням не тільки весь клас, а спеціально ті групи учнів, які ще недостатньо організовані, працюють повільно. Декому потрібно надавати допомогу, працювати разом з ними. Психологи вважають, що набагато більший ефект дає пережите дитиною почуття задоволення від виконаного завдання, ніж постійне усвідомлення того, що знову не встиг.

У першому класі учнів ознайомлюють з одиницями часу година, хвилина, доба, співвідношеннями між ними, вчать визначати час за годинником, знати назви днів тижня, їх послідовність.

Дітей бажано ознайомити з тривалістю життєво важливих інтервалів 1, 3, 5, 10 хвилин за допомогою секундоміра, пісочного годинника, зокрема учням пояснюють, що за 1 хвилину можна назвати 60 двоцифрових чисел, прочитати певну кількість слів, а 1 година – це тривалість приблизно уроку і перерви. Для ознайомлення учнів з назвами днів тижня, їх послідовністю використовують календарі.

До організаційних умінь належить також планування учнями навчальної роботи. Планування – це мислительна дія, метою якої є усвідомлення змісту та послідовності розумових і практичних дій, необхідних для реалізації відповідної мети [8, 174].

Контрольно-оцінні вміння і навички. Контроль та оцінка виконують у навчання специфічну роль, проте вони взаємопов'язані, тому що в процесі контролю визначається ступінь правильності дій і результатів, а також дається оцінка якості роботи.

У першому класі поширені контроль за кінцевим результатом, його мета з'ясувати, які числа пропущено, чи правильно розв'язано приклади на додавання та віднімання, чи правильно розв'язано задачі, чи точно виміряно довжину відрізка, чи правильно підраховано кількість геометричних фігур, чи правильно записано позначення трикутників, відрізків, як вивчено таблиці додавання та віднімання в межах 10 та ін.

Психологи вважають, що на перших етапах процесу засвоєння контроль повинен бути поопераційним, тому що він дозволяє регулювати процес засвоєння, в якому є певні відхилення, та не допускати помилок. На початку матеріального (матеріалізованого) і зовнішнього мовного етапів контроль має проводитися за кожним завданням. На наступних етапах зовнішній контроль стає епізодичним. Якщо учень погано засвоїв якісь операції, то йому даються необхідні пояснення і спеціальні завдання, для відпрацювання цих операцій. Наприклад, деякі першокласники, вимірюючи довжину відрізка, неправильно прикладають лінійку до відрізка (суміщають початок відрізка не з нульовою позначкою на лінійці, а з початком лінійки). В результаті такого вимірювання отримують неправильний результат. У цьому випадку потрібно відпрацювати операцію суміщення початку відрізка з позначкою 0 на лінійці.

Дослідження психологів показують, що учнів потрібно навчити знаходити помилки і виправляти їх, тобто навчити їх прийомів самоконтролю, оскільки контрольно-оцінні судження першокласників обмежуються словами «добре», «погано», а інколи діти вважають, що вони правильно виконали завдання, бо дуже старалися, і тому не треба себе перевіряти.

З метою успішного формування самоконтролю вчителів, потрібно ускладнювати завдання в певній послідовності. Наприклад, вчитель показує, як виміряти довжину відрізка у сантиметрах, учні, використовуючи лінійку, вимірюють самі довжину цього відрізка; результат записують у зошит. Потім учні вчать вимірювати довжину відрізка у дециметрах і сантиметрах. Пізніше діти вимірюють довжину класу у метрах.

Від учнів потрібно домагатися чіткого розуміння мети роботи і об'єкта перевірки. Наприклад, до простої задачі в підручнику записано декілька виразів, учні повинні дізнатися, який вираз підходить. Учитель пропонує дітям уважно прочитати задачу, подумати якою дією вона розв'язується, серед виразів знайти той, який записаний даною дією і відповідними числами.

Досить важливо передбачати труднощі, які можуть виникнути у процесі виконання самостійної роботи. Зокрема, при визначенні місткості банки учні можуть доливати воду у склянку, тому потрібно звернути увагу на те, щоб склянки були повні.

Формуючи складні уміння та навички, учителям потрібно вчити учнів опрацьовувати прийоми і способи їх перевірки. Наприклад, при роботі над простою задачею на знаходження невідомих компонентів додавання чи віднімання, потрібно учнів вчити прикидати результат, тобто поміркувати, яке число вийде: більше чи менше, а після розв'язання задачі, перевірити дане число, підставити його замість невідомого.

До методів і прийомів формування самоконтролю у першому класі можна віднести використання роздавального матеріалу, числового відрізка з метою перевірки правильності додавання та віднімання в межах 10, кругові приклади, числа – відповіді, що записані в іншій послідовності, «прикидка» відповіді, зіставлення зі зразком.

Висновок. Процес формування загальнонавчальних умінь та навичок розпочинається у першому класі і продовжується у наступних класах. Від рівня сформованості загальнонавчальних умінь та навичок у першокласників буде залежати успішність їхнього навчання в подальшому.

Оскільки загальнонавчальні уміння та навички включають навчально-організаційні, загальнонавчальні, загальнопізнавальні, контрольні-оцінні, то у процесі формування цих навичок органічно взаємодіють змістова, мотиваційна і процесуальна сторони. Ому крім прийомів, що стимулюють дітей до самостійного застосування цих умінь, практикуються спеціальні завдання і засоби навчання розумових дій, які становлять структуру кожного вміння [8, 186].

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабанский Ю.К. Избранные педагогические труды / Ю.К. Бабанский. – М.: Педагогика, 1989. – 560с. (Труды д. чл. и чл. – кор. АПНСССР).
2. Богданович М.В. Математика: підруч. для 1 кл. загальноосвіт. навч. закл. / М.В. Богданович, Г.П. Лищенко. К.: Генеза, 2012. – 160 с.
3. Державний стандарт початкової загальної освіти (Проект) // Почат. шк.. – 2010. – С.1-17.
4. Навчальні програми для загальноосвітніх навч. закл. із навчанням українською мовою. 1-4 класи. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2012. – 392 с.
5. Навчання і виховання шестирічних першокласників: зб. статей / уряд. К.С. Прищепа. – К.: Рад. шк., 1990. – 255 с.
6. Приймак О.П. Формування в учнів початкової школи уміння вчитися на уроках математики / О.П. Приймак // Наук. записки Вінницького державного пед. ун-ту ім. М. Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія: зб. наук. праць / редкол.: В.І. Шахов (голова) [та ін.]. – Випуск 36. – Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2012. – С. 261-264.
7. Рівкінд Ф.М. Математика: підруч. для 1 кл. загальноосвіт. навч. закл. / Ф.М. Рівкінд, Л.В. Оляницька. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2012. – 144 с.
8. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи: підруч. для студ. пед. фак. / О.Я. Савченко. – К.: Абрис, 1997. – 416 с.

О.П. ПРИЙМАК. ФОРМИРОВАНИЕ ОБЩЕУЧЕБНЫХ УМЕНИЙ И НАВЫКОВ У ПЕРВОКЛАССНИКОВ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ

Резюме. В статье рассматриваются пути формирования учебно-организационных, общезыковых, общепознавательных, контрольно-оценных умений и навыков у шестилетних первоклассников в процессе усвоения ими математики.

Ключевые слова: умение учиться, общеучебные умения и навыки, учебно-организационные умения и навыки, общезыковые умения и навыки, общепознавательные умения и навыки, контрольно-оценные умения и навыки.

O.P.PRIMAK. FORMING OF THE GENERALLY EDUCATIONAL SKILLS AND EXPERTISES IN THE PUPILS OF THE FIRST FORM DURING THE LESSONS OF MATHEMATICS

The summary. In the article are considered the ways of forming urgent organisational, generally linguistic, generally cognitive, control evaluating skills and expertises in the six-year-old pupils of the first form in the process of learning mathematics.

Key words: educational skills, organizational skills, general talking skills, general perception skills, control-tests' skills.

Одержано редакцією 17.01.2014 р.

УДК: 373. 5: 371

Н.М. МАЛАНЮК

МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ МАТЕМАТИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ ЛІЦЕЮ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Резюме: У статті описано модель розвитку творчих математичних здібностей учнів гуманітарного ліцею, основні положення щодо її побудови та особливості реалізації цієї моделі в навчальному процесі.

Ключові слова: модель, здібності, засоби, інформаційні технології.

Постановка проблеми. Завданням освіти ХХІ століття є розвиток творчої особистості. Педагогічному моделюванню, яке безпосередньо пов'язане з розвитком творчих здібностей, присвячено роботи

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	3
Васьківська Г.О. Людиноцентризм як домінанта формування у старшокласників системи знань про людину.	4
Кондрашова Л.В. Здоров'язберігаючий аспект навчання як актуальна проблема сучасної дидактики.	8
Тадеев П.О., Борисюк Л.Р. Вітчизняні та зарубіжні концепції обдарованості: порівняльний аналіз.	12
Петрук Л.П. Становлення і розвиток проблемного навчання у педагогіці.	15
Галатюк Ю.М. Творча та інформаційна функції навчання у контексті сучасної освітньої парадигми.	18
Байкачова К.В. Моральне виховання як психолого-педагогічна проблема: історичний аспект.	21
Ваколюк А.М. Теоретико-прикладні засади розвитку фізичної культури.	24
Васьківський М.В. Професійне самовизначення старшокласників: ціннісно-орієнтований підхід.	27
Вербець ВВ. Ризики ескалації соціально-психологічного дискомфорту особистості.	30
Глінчук Ю.О. Аспекти охорони праці при використанні інформаційних технологій у освітньому середовищі.	34
Грицюта О.Ф. Важливість закладів відпочинку християнської орієнтації для розвитку особистості підлітка.	38
Дем'янчук В.А., Риженко І.М., Чабан В.Й. Культура безпеки людини – безпека суспільства в ХХІ столітті.	42
Коваль В.В. Вікові особливості фізичного виховання учнів у закладах професійно-технічної освіти України.	46
Косарева О.І. Синдром дефіциту уваги з гіперактивністю: причини виникнення та шляхи корекції.	51
Левчук (Тимочко) І.Б. Теоретичний аналіз проблеми просвітницько-громадської діяльності православних братств Волині (2 пол. ХІХ – початку ХХ ст.).	54
Листопад О.А. Проблема діагностування творчого потенціалу у дітей у Західній Європі і США.	58
Мишкарьова С.В. Організаційні засади діяльності Братства православних богословів у Польщі (1934-1938 рр.).	62
Нечипорук Л.І. Випереджуюча освіта як основа гармонійного соціоприродного розвитку суспільства ХХІ століття.	65
Оксенюк О.В. Особливості формування громадянської компетентності в учнів (досвід Рівненської української гімназії).	68
Павлюк Г.С., Безкорвайна О.В. Інтерактивні форми та методи виховання гуманності в дітей молодшого шкільного віку у контексті розвитку культури спілкування.	71
Пелех Л.Р. Особливості взаємовідносин суб'єктів ціннісно-зорієнтованого підходу в навчально-виховному процесі (Україно-Польський досвід).	74
Світельська-Дірко С.В. Виховання відповідальності учнів молодших класів засобами казки в творчості В.О. Сухомлинського.	78
Стельмашук Ж.Г. Дисциплінованість особистості школяра: до проблеми термінології.	81
Стихун Л.П., Стихун Н.В. Використання елементів театрального мистецтва у сучасній педагогічній практиці загальноосвітніх шкіл.	84
Суботюк В.І. Науково-методичні засади екологічного виховання молодших школярів у світлі вимог інформаційного суспільства.	88
Трохимчук І.М. Система екологічного виховання учнів основної школи в сучасних умовах.	91
Ціпан Т.С. Формування ціннісного ставлення підлітків до держави в умовах дитячо-юнацьких об'єднань.	95
Чорноус В.П. Творчість особистості у дискурсі практичної психології.	99
Янцур М.С. Профорієнтаційна компетентність учнів основної школи, яка формується в процесі трудового навчання.	101
Біляковська О.О. Модифікація оцінювання у новітньому форматі уроку.	106
Волкова В.В. Компетентнісний підхід у навчанні міжкультурної комунікації іноземною мовою.	108
Галатюк М.Ю. Навчально-пізнавальна компетентність старшокласників крізь призму системного і діяльнісного підходів до процесу едукції.	112
Гнедко Н.М. Дидактичні основи використання засобів віртуальної наочності на уроках української мови та літератури.	115
Гринькова Н.М. Дидактичний аспект організаційних форм і методів театральної педагогіки.	120
Дереза І.С. Взаємозв'язок навчання і самоосвітньої діяльності в професійному саморозвитку студентів.	124
Дмитришина Н.М. Генетична площина актуальних проблем дидактики у світлі чернечого виховання на теренах Західної України (30-ті рр. ХХ ст.).	127
Жулаєва В.О. Забезпечення валідності й надійності тестів протягом життєвого циклу.	129
Косянчук С.В. Формування ціннісно-сміслових орієнтацій старшокласників в умовах особистісно-орієнтованого навчання.	132
Лопатинська І.С. Емоційно сприятливе середовище як умова результативності вивчення іноземної мови учнями.	136
Мандрик Н.В. До проблеми сучасного уроку української мови.	139
Просенюк А.І. Взаємодія дошкільних навчальних закладів та сім'ї в процесі впровадження особистісно розвивального вектору навчання.	142
Рябовол Л.Т. Правові предметні компетенції як показники профільної правової предметної компетентності (критерії визначення рівнів сформованості).	145
Шутяк В.Г. Про політехнічну освіту молодших школярів.	150

<i>Рибачук І.Г.</i> Дидактичні ідеї в педагогічній спадщині А.С. Макаренка.	153
<i>Тимощук О.С.</i> Зміст підготовки майбутніх вчителів технологій у галузі охорони праці.	156
<i>Войтович О.П., Сергієнко В.П., Войтович І.С.</i> Створення та використання навчальних ВІКІ-ресурсів з природничих дисциплін.	159
<i>Совгар О.М.</i> Постать Ю. Романчука в історико-педагогічних працях.	165
<i>Приймак О.П.</i> Формування загальнонавчальних умінь та навичок у першокласників на уроках математики ..	168
<i>Маланюк М.М.</i> Модель розвитку творчих математичних здібностей учнів ліцею засобами інформаційних технологій.	171
<i>Шевчук О.А.</i> Мотивація ведення безпечного, тверезого, здорового способів життя в процесі вивчення дисципліни «БЖД».	175
<i>Відомості про авторів.</i>	178